İnsan sosyolojik bir varlıktır. Toplum için de yaşar, toplum içinde hayatını devam ettirir ve toplum içinde hayatı sona erer.

En küçük toplum birimi ailedir. Ailenin en büyük toplum birimi uluslararası topluluktur.

Uluslararası topluluk: Devletin ve uluslararası örgütlerin oluşturduğu topluluktur.

1928 yılına kadar savaş yasak değildi.

1928 Briand Kellog Misakıyla savaş yasak denildi. Savaş geciktirildi ama yasaklanmaya ilişkin bir düzenleme getirilmemiştir. Briand Kellog Misakıyla savaş yoluyla değil barış yoluyla çözülmesi barışçıl yolla çözülemiyorsa Milletler Cemiyetine gitmesi kararlaştırılmıştır. ABD – Rusya arasındaki bloklaşmanın başlangıcıdır(soğuk savaş), NATO’ nun temeli, Türkiye bu misaka Ocak 1929’da katılmıştır.

İlahi dinlerin ortaya çıkmasıyla uluslararası hukuka ve diğer hukuk dallarına yönelme etkisiyle bazı dinler açısından kutsal günlerde savaşmak yasak haline geldi

1.ve 2.lahey konferanslarında kara ve deniz savaşlarıyla ilgili kuralların derlenmesi yoluna gidildi.

Ahlak/din kuralları: Manevi yaptırım. Ama o kural hukuk kuralı haline getirilirse maddi yaptırım

Kant'ın ahlak felsefesi

-şerefli yaşa

-kimseye zarar verme

-herkese payına düşeni ver

Bunların üçü birleşince adaleti oluşturur.

Bu hukukun temel ilkelerinden biridir. Gerek ulusal gerekse uluslararası sistemde sorumluluktan kaynaklanan kimseye zarar verme, herkes üzerine uygun düşeni yaparsa, herkes kendi hakkına riayet ederse, başkalarının hakkını ihlal etmezse uluslararası ahlak kuralları düzene girmiş olur.

Nezaket (görgü kuralları)

Versay Sarayında uluslararası nezaketin gereği olarak birinin girdiği kapıdan diğeri girmek istememesi üzerine antlaşmaya taraf olan devlet sayısı kadar kapı yapılmış.

Özel hukuk/kamu hukuku ayrımı

Ulpianus: Eğer roma döneminin imperium yetkisini kullanmak suretiyle bir hukuki ilişkide tek taraflı olarak hukuki bir ilişkiyi yönlendirme yetkisi varsa kamu

hukuku; ama hukuki ilişkide tarafların eşitliği varsa bu özel hukuk devletler hukuku bu nedenle bir kamu hukukudur.

Birleşmiş milletler antlaşması 2/1:devletlerin egemen eşitliği ilkesi vardır.

Bozkurt-lotus davası

Bunlar iki gemi Bozkurt Türk lotus Fransız gemisi bu iki gemi çatmaya uğruyor (deniz hukukunda gemilerin birbirleriyle çarpışması çatma olarak adlandırılır) ve bunun sonucunda Bozkurt gemisi büyük hasara uğruyor Fransız gemisi kaptanı Bozkurt gemisinden sağ kalanları kurtarıp gemiyi tamir ettirip İstanbul limanına getiriyor. İstanbul cumhuriyet savcısı lotus 2.kaptanıyla Türkiye 2.kaptanı hakkında taksirle adam öldürmeye sebebiyet vermeden dava açılıyor. Açılan dava üzerine Fransız kaptana az Türk kaptana daha çok ceza veriliyor. Bunun üzerine Fransız kaptanı itiraz ediyor. Türkiye cumhuriyeti mahkemesinin Fransız kaptanı yargılama yetkisi yoktur diye. Bu uyuşmazlığı ortadan kaldırmak için uluslararası sürekli adalet divanına götürüyorlar.

Bir uyuşmazlık uluslararası mahkemeye sunulmasıyla ilgili özel antlaşmaya tahkimname denir.

1927 deki karar sonucu uluslararası sürekli adalet divanının devletler hukuku tanımı: devletler hukuku egemen ve bağımsız devletler arasındaki ilişkiyi düzenleyen hukuk dalı

Günümüzdeki tanım: devletler hukuku egemen ve bağımsız devletler arasındaki ilişkiyi ve bunlarla birlikte uluslararası örgütler arasındaki ilişkiyi düzenleyen hukuk dalı

Bozkurt- Lotus davasında öne çıkan iki ilke

- Açık denizlerin serbestliği ilkesi
- Devletlerin egemen eşitliği ilkesi

Uluslararası hukuk/iç hukuk

Uluslararası hukuk: Hegomanik güç(güçlü olanın hukukunun uygulanması)

Ortaya çıkan yapı eşit egemen üyelerdir.

Devletlerarası ilişkilerle uluslararası örgütler arasındaki ilişkiyi düzenler

Kesin bir yargı/yaptırım mekanizması yoktur.

İç hukuk: Devlet otoritesinin hiyerarşik yapısı içinde oluşturduğu yasama organı yer alır.

Kişiyle kişi arasındaki, kişiyle tüzel kişi arasındaki, tüzel kişiyle devlet arasındaki ilişkileri düzenler.

Uluslararası hukukun hukuk sayılıp sayılamayacağı hususunda 4 temel itiraz:

1)üstün bir yasa koyucunun olmaması

George scelle'nin görev ikileşmesi kuramı: uluslararası toplumlarda devlet nasıl ki iç hukukta normlarını koyuyorsa uluslararası toplumda da koyma yoluna gitmektedir.

2)üstün bir otorite yoktur.

Uluslararası ceza mahkemesi 1998 de antlaşma yapılıp 2001 de mahkeme kuruldu.sadece 4 suç(soykırım,insanlığa karşı suçlar,savaş suçları,saldırı suçları) yargılama yetkisine sahiptir.

3)zorunlu bir yargılama sistemi yoktur

AB'ye üye devletler arasında uygulanan hukuk sistemi süpranasyonel hukuk(uluslarüstü hukuk)

Konsey komisyonu yaptığı kararlar doğrultusunda uygulanır ve doğrudan etkili olur.

Uluslararası sistemde devletin tek taraflı olarak diğeri aleyhine davacı olup uyuşmazlık çözümleme yetkisi yoktur.

(Türkiye uluslararası ceza mahkemesine üye değil rıza göstermezse yetkisizlik kararı verilebilir. Bunun istisnası uluslararası deniz mahkemesidir. Deniz hukuku sözleşmeye taraf olan devletler arasında yargılama yetkisi vardır)

Loizidou kararı: Güney kıbrıstaki bir türk vatandaşı 1974 yılında kıbrısa müdahale edilmesi sebebiyle kuzey kesimdeki mülkiyet haklarını kullanamaması ve bunda Türkiye yüklü bir tazminat ödedi (insan hakları avrupa mahkemesi kararı)

4)uluslararası sistemde etkili bir yaptırım sistemi uygulamak genellikle mümkün değildir.

Uluslararası sistemde sistemli bir yaptırım olup olmaması mesela Türk ceza kanununda cezaların neler olduğu belirtilmiş ama uluslararası sistemde belirtilmemiştir.

Savaş en olağan yaptırım sonrasında misilleme,abluka,ambargo,zarara karşı ekonomik yaptırımlar öngörülümştür.

Uluslararası toplumlarda yaptırım iç hukuka kıyasla daha belirsiz ve daha zayıf

Uluslararası hukukun dayanağı ve felsefiliği

1)doğal hukuk (tabii/olması gereken hukuk)

Temsilcisi:Hugo gratius

Doğal hukukun lâik te ellere oturtulması/dayandırılması (tanrı bile doğal hukuku değiştiremez)

Doğal hukukun 3 temel ölçütü vardır:

-Doğa

-din etkisi(tanrı)

-akıl

uluslararası hukuk da dayanağını bu üçünden birinden almalı

2)iradedeki güç (subjektivist görüş)

a) kendi kendini sınırlama (otolimitasyon)

Temsilci:george jellinek

Hukuk kuralları konulurken devlet aslında uluslararası hukuk kurallarını koyarak kendi rızasıyla,kendi iradesiyle,kendini sınırlama yoluna gitmektedir.

İç hukukta da uluslararası hukukta da en üstün birim devlettir.Devlet kendi rızasıyla kendini sınırlandırdığı için hiçbir otoriteye bağımlı değildir.yine kendisi bu hukuk kurallarına uyma zorunluluğu hissetmektedir.

Devletler istediği zaman kendi kendini sınırlamayı hukuk kurallarından uyma zorunluluğunu ortadan kaldırabilir(devletlerarası açısından sorun)

b)ortak irade (müşterek irade) (vereinbarung)

Devletler iradelerin birleşmesi suretiyle oluşan tek bir iradeden söz eder (kendi kendini sınıflamada her devletin ayrı ayrı iradesi devreye girer)

Heincrich Triepel'in ortaya koyduğu ortak iradenin sonradan ortaya çıkan devletin katılması varsayımı açıklayıcı olamadığı gibi devletin bir kuralla kendi kendini bağlı hissetmesi hukuk dışıdır.bu iradenin her an ortaya konması mümkündür.

3)objektivist görüş

a)normativist görüş

Temsilci:hans kelsen

Saf hukuk teorisi eserinde hukukla ilgili olmayan kavramların atılması gerekir.Gerek ulusal gerekse uluslararası hukuk sisteminde kurallar bir hiyerarşik yapılanmadan oluşmaktadır.

Alttaki her bir norm geçerliliğini bir üst normdan alır peki anayasa geçerliliğini nereden alır işte buna da pacta sund servanda(ahde vefa) (grund norm) deniyor.ispatlanamaz,varsayımdır.

b)biyososyolojik

Durkheim sosyolojisinde insanlar toplum içinde yaşamanın bir sonucu olarak iki tur dayanışmaya söz konusudur:

Benzeyiş dolayısıyla:insan topluluklarının birleştirme unsuru

İş bölümü dolayısıyla:

George scelle:hukuka zorunlu olarak bir ihtiyaç var.toplumun gereklerini sağlamak vb.

Uluslararası hukuk kurallarının hala önemli bir kısmı yazısızdır bu nedenle iç hukukta mesela TMK madde 1 de kanunda belirtilen bir hüküm bulunmuyorsa örf ve adeti uygulayabilir diyor kanun koyucu ama milletlerarası adalet divanı statüsü madde 38 de 3 başlık altında yer alan kaynaklar(uluslararası antlaşma,uluslararası örf-adet,hukukun genel ilkeleri) olarak sıralanmıştır.

Bunlar içinde örf ve adetin hakim olduğu antlaşmalar olduğu halde uygulayabilirlik açısından bur sıralama,hiyerarşi,bir bağ kurulmamıştır.Bu nedenle uluslararası hukukta zaman zaman kodifikasyon hareketleri yapılmıştır.

Kodifikasyon hareketleri

a) BM öncesi

Genel itibariyle özel dernekler tarafından yapılmıştır.Mesela Abd de bulunan bir kısım hukuk dernekleri kodifikasyonla ilgili çalışmalar yapmıştır.Milletler cemiyeti diye 1919da kurulan ilk evrensel uluslararası teşkilatlanma kodifikasyonla ilgili bir çalışma yapmış ama bunda bir başarı sağlanamamıştır.

b)BM dönemi

BM antlaşması 13/1-a:Genel kurula uluslararası hukukun kodifikasyonunda bir yetki bir görev verilmiştir.Bu görevin sonunda BM uluslararası hukuk komisyonu adı altında BM antlaşması 7.maddeye dayanan bir alt organ oluşturma yoluna gitmiştir.Bu organın çalışmaları neticesinde uluslararası hukukta çeşitli konularda kodifikasyon çalışmaları yapılmıştır.

Örnekleri: 1948 soykırım suçunun önlenmesi

1958 cenevre deniz hukuku sözleşmesi

1961 diplomasi ilişkiler hukuku viyana sözleşmesi

1963 konsolosluk ilişkileri hakkında viyana sözlesmesi

1969 uluslararası antlaşma konusunda viyana sözleşmesi

1997 uluslararası su yollarının ulaşamadığı amaçlarla kullanılması hakkında sözleşme

1998 Ceza muhakemesi kanununun kurulması hakkında sözleşme

Uluslararası hukuk komisyonu çalışmaları günümüzde yazılı hale getirilmiş(kodifikasyon) uluslararası sözleşmelere aktarılan önemli düzenlemeler ortaya çıkarmıştır.

Uluslararası hukukun tarihle ilişkisi

Tarih: Geçmişte meydana gelen olanların aktarılması değil belirli kurumsal yapılar çerçevesinde inceleme yapar.

Modern anlamda uluslararası hukuk 1648 de başlar ama tüm gelişmelere bakmak gerekir.

Devletler hukukunun tarihi devirleri

1) 1.devre: yazının icadından vestfalyaya(m.ö.4000-1648)

Aktık çağda(ilk çağda) modern bir uluslararası hukuk söz konusu değildir.Ama bazen uluslararası hukuk kurum ve uzantılarına rastlıyoruz.

Antik çağda 2 türlü toplumsal yapı:

-site(polis): kendi kendilerine yetmeye çalışıp kendilerini muhafaza etmeye çalışmışlar.

-büyük imparatorluklar:ya karşılarına kendilerini yenebilecek bir güç ortaya çıkana kadar ya da aşamayacağı doğal bir engel çıkıncaya kadar süreç içerisinde genişleme eğilimi bulunurlar.

Hukuki ilişkilerde savaşta yenen mutlak hakka sahip olur.

Beynel mağluba(zafer kiminse üstün olan odur)

Herhangi bir hukuk kuralı yok savaşla ilgili kutsal dinler gelinceye kadar

Tevrat: savaşta düşmana acıma, savaşta galip olan erkekleri kılıçtan geçir,kadınları ve çocukları köle yap

İncil:teslim olanlar, hıristiyanlığı kabul ettiğini kabul edip söyleyenler öldürülmesin.

Victoria diye bir adam var yeni keşfedilen yerdeki yerlilerin (ispanya) öldürülmemesi için en azından hıristiyanlığı kabul edin diye çağrı yapın hıristiyanlığı kabul ederlerse öldürmeyin

Müslümanlar: teslim ol çağrısı

Teslim olmazlarsa yenilenlerin düzenli olarak vergi ödemesi şeklinde canları teminat altına alınmıştır

2.devre(vestfalya amtlasması-milletler cemiyeti misakı)

Avrupa birbirleriyle savaş halinde

Fransa almanya arası franco cermen savaşı

30 yıl savaşları (mezhep savaşları)

Bu 30 yıl savaşlarında da kalıcı barışı sağlamak için antlaşma yapılıyor ve burada ilk kez devletlerin egemen eşitliği ve sınır kavramı ortaya çıkıyor. 1789 fransız ihtilaliyle milliyetler prensibi ortaya çıkmış.Her millet devlet kurabilme hakkına sahip olmalıdır.(osmanlı ve avusturya-macaristanı parçalamak amacıyla ortaya atılan siyasi görüş olup 1.dünya savaşı sonrası terk edilmiştir.)

1789 da yine insan ve vatandaş haklar beyannamesi ortaya çıkıyor

1815 viyana kongresi:

Önemi:diplomatların sınıf ve derecelerine ilişkin nizamnamedir.Bu nizamname BM dönemi 1961 de imzalanan diploması ilişkileri hakkında viyana sözleşmelerinde korunmuştur.

İsviçre ilk kez viyana kongresiyle sürekli tarafsızlığını garanti altına aldı.

Dunant diye bir adam var 1864 te bakıyor ki çoğu yaralı var.Kızıl haç örgütü kuruyor daha sonra uluslararası posta birliği, uluslararası demiryolu birliği gibi çeşitli örgütler kurulmasıyla devletin yanında uluslararası hukukun sujesi olabileceği kabul edilmiştir.

1899-1907 1.ve 2.la hey konferanslarıyla savaş hukukuna kara savaşları ve deniz savaşları kuralları kodifikasyonla uğramıştır.

1914 1.dünya savaşı zamanı 14 ilkeden oluşan wilson ilkeleriyle evrensel düzeyde bir uluslararası örgüt kuruldu ilk kez (milletler cemiyeti)

3.devre(milletler cemiyeti misakı-BM antlaşması)

1.dünya savaşı sonucu 2 büyük imparatorluk dağılmıştır ve bu iki devletin (osmanlı ve avusturya-macaristan) tasfiyesiyle burdan koparılan devletin yönetim yetkisi gündeme gelmiş ve milletler cemiyeti adı altında manda sistemi getirilmiştir.(Hukuki sömürgeciliği hukuki halde getirmek için)

Milletler cemiyeti ölü doğmuş bir uluslararası örgüt olarak kabul edilmiştir(Abdnin projesi ama senatodan geçmemiş)

Türkiye sevrin bir eki olabilir düşüncesi sebebiyle milletler cemiyetine katılmaya çekimser kalmış (1934 e kadar)

Milletler cemiyeti misakı 1.dünya savaşı la 2.dünya savaşı arasında çok fazla etkin rol almamıştır.

Milletler cemiyetinin zayıf yönlerinden biri de savaşı yasaklamaları (istisna: BM antlaşması 2-a: devletler birbirlerinin toprak bütünlüğüne,siyasi bağımsızlığına karşı kuvvet kullanma yasağı)

Objektif statü yaratan antlasma:diğer devletler ona taraf olmasa bile o antlaşmanın hükümlerine uymak zorunda olması

Savaşın yasaklanmasına dair en önemli düzenleme 1928 Briand Kellog misakı (bu bir tanesi ABD diğeri de fransa dışişleri bakanının sonatlarından alınmıştır) bu iki devlet savaşı yasaklayan bir antlaşma yapalım diyorlar tüm devletlerin imzasına açılıyor.uluslararası toplumlar bakımından ilk kez savaşın yasaklanması ama buna rağmen 2.dünya savaşı engellenemedi

4.devre (BM antlaşması-günümuz)

26 haziran 1945 te san francisco konferansında BM antlaşması 51 devletin oybirliğiyle kabul edildi. 5 sürekli üyenin de onayıyla 24 ekim 1945 yürürlüğe girdi

En fazla üyeye sahip orgut(194 ulke)

BM antlaşmasının 1. Maddesinde BM'in amaçları 4 ilke olarak sıralanmış ve BM antlaşmasının 2.maddesi de bu 4 temel amaca ulaşmak için 7 ilke benimsenmiştir.

1945-1990 (soğuk savaş)

Doğu bloğu sovyetler birliği batı bloğu ABD

Türkiye burada Batı bloğunu tercih etti

Sovyetler birliğinin dağılması,yugoslavya,çekoslovakyanin parçalanması soğuk savaşı bitirdi ve berlin duvarı yıkılarak doğu ve batı almanya birleşti.

1 Ağustos 1990 da ırak'ın Kuveyt'e saldırmasına bir ümit doğdu acaba BM dünyayı barışa kavuşturabilecek mi diye

Çünkü 15 güvenlik konsey üyesi oybirliğiyle 660 sayılı kararı alarak Irak'ın derhal sınırlarına çekilmesi kararını aldılar.Ama sonra 1995 te Bosna Hersek'te soykırım yapıldı ve bunu yugoslavya vermis olduğu kararda ceza mahkemesi bu soykırımı tescil ettirdi.

İlk kez insan haklarının uluslararasılaşması 1945 te BM antlaşmasıyla olmuştur.

10 Aralık 1948 de BM genel kurulu tarafında insan hakları evrensel bildirgesi yürürlüğe girmiştir.

Dünyanın en etkili sistemi 1950 kasımında Romada imzalanan temel hak ve özgürlüklere ilişkin avrupa sözleşmesi (46 devlet arasında yapilan) bu bağlamda gittikçe örgüt sayısı artmış uluslarüstü hukuk ortaya çıkmış Avrupa Birliği kurulmuştur.

Devletler hukuku kaynakları

Maddi ve şekli olarak ikiye ayrılır

Maddi kaynak:iradeci görüş ve objektivist görüş olarak ikiye ayrılır

İradeci görüş:uluslararası antlaşmalarda irade tezahürü yazılı olarak konulur.ama diğer işlemlerde hukuki kaynak olarak üstü kapalı (zımni) bir irade tezahürü ortaya çıkar.

Objektivist görüş:hans kelsen'in normatif görüşüyle george scelle'nin sosyolojik teorisinin birleşiminden oluşur.

Şekli kaynaklar: asli kaynak ve yardımci kaynak olarak ikiye ayrılır

Asli kaynaklar:milletlerarası adalet divanı statüsü madde 38 de asli kaynak olarak belirtilen uluslararası antlaşma,uluslararası örf ve adet ve hukukun genel ilkeleridir.

Uluslararası antlaşma

Uluslararası antlaşmaların ne olduğu,nasıl yapıldığı,nasıl yürürlüğe girdiğini,nasıl yürürlülükten kaldırıldığını uzun süre örf adet kuralı şeklinde cereyan etmiştir.

1969 da BM genel kurulu tarafından kurulan uluslararası hukuk komisyonu viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesi adi verilen antlaşmanın yapılışı,yürürlüğe girmesi ve sona ermesine ilişikin hükümlerin kodifikiye edilmesiyle düzenlenmiştir.Turkiye Cumhuriyeti devleti bu sözleşmeye taraf olmamış ama uluslararası uygulamada

bu kuralların birçoğu örf adet hukuku olarak bizi bağlayıcı nitelikte olduğundan dolayı biz 1969 viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesi çerçevesinde açıklamalarımızı yapacağız

Viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesi 1.madde:bu sözleşme devletlerarası antlasmalara uygulanır.

Uluslararası hukukta antlaşma yapma ehliyeti 2 sujeye tanınmis:devletler ve örgütler

Örgütlerle devletler,devletlerle örgütler arasında yapılan antlasmalara 1969 sözleşmesi uygulanamaz.sadece devletlerle devletler arasında yapılan antlasmalara uygulanabilir.

1986da örgütlerin yapacakları antlasmalara ilişkin bir kodifikasyon olmuştur.uluslararası antlaşmanın yürürlüğe girebilmesi için belirli sayıda devletin imzalaması gerekir.

BM deniz hukuku sözleşmesinde 60.önay belgesi istenmiş 110 devlet imzalamıs ama diyor ki bu onay belgesini bütün devletlerin onayını beklerseniz antlaşma yürürlüğe girmez.Belirli sayıda devletin onaylamasıyla antlaşma yürürlüğe girer.

Mesela 1969 sözleşmesi 1980 de yürürlüğe girdi 34 devletin onaylaması gerekiyordu o sayıya ulaşıldıktan sonra yürürlüğe girdi.

Terim sorunu ve tanım

Antlaşma=sözleşme=konkardo=andlasma=misak=nihai sözleşme=anlaşma =modus vivendi=pakt bunların hepsi antlaşma demektir teknik anlamda farklı isimlerle adlandırılmış olanlar olabilir(konkardo:parayla yapılan antlaşma,

Modus vivendi:geçici ticari antlaşma)

Viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesi

2/1-a: andlaşma ister tek bir belgede ister iki veya daha fazla ilgili belgede yer alan ve (kendisine) mahsus !ismi ne olursa olsun!, devletlerarası yazılı şekilde akdedilen ve milletlerarası hukuka tabi olan milletlerarası antlaşma demektir.

Ne adla adlandirılirsa adlandırılsın demek suretiyle adının önemli olmadığını belirtir.

Uluslararası antlaşma:iki devlet arasındaki hukuki ilişkileri kurma,varolan bir hukuki ilişkiyi değiştirme ya da sona erdirme amacıyla kurulan yazılı irade uyusmalarıdır.

Antlaşmaların sınıflandırılması

Düzenleme konusuna göre:siyasi,askeri,mali,kültürel,ekonomik,turizm her çeşit olabilir

Taraf sayısına göre:tek taraflı-çok taraflı

Eğer Türkiye Avrupa Birliği arasında yapılan antlaşma dersem iki taraflı antlaşma

Eğer Türkiye Avrupa Birliğine üye devletler arasında yapılan antlaşma dersem çok taraflı antlaşma (araya üye devletler ibaresi giriyor)

Hukuki işlevine göre:kanun antlasma-akit antlaşma

Kanun antlaşma:eğer bir uluslararası antlaşma uluslararası hukukun mevcut kurallarını tekrarlıyor yeni bir düzenleme getirmiyorsa kanun antlasma;eğer yeni bir düzenleme getiriyorsa akit antlaşma

Antlaşmaların yapılışı

A)taraflar

Viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesi 6.madde:Devletler antlaşma yapma ehliyetine haizdir.Burada kastedilen yalnız egemen ve bağımsız devletlerdir.Mesela federal devlet düzeninde federe devletin antlaşma yapma yetkisi kural olarak yoktur.Ama BM antlaşmasında Beyaz Rusya ve Ukrayna imzaladı.çünkü sovyetler birliği özel yetki verdi.Anayasada özel yetki verilmişse bu mümkün olabiliyor.Kural her zaman federal devletin yetkiye sahip olması.Konfederasyonlarin ehliyeti var

Koruma altındaki devletlerin,vesayet altındaki devletlerin,manda altında bulunan devletlerin,gerçek kişilerin antlaşma yapma yetkisi yok

Devlet adına kimler antlaşma yapacak?

Devlet adına antlaşma yaparken yetki belgesi olması gerekir.Temsilcinin antlaşma yapma ehliyetini gösteren belgeye yetki belgesi diyoruz. Yetki belgesi 2017 öncesi dışişleri bakanlığı tarafından 2017 sonrası CB tarafından veriliyor.

Yetki belgesi gösterenlerin antlaşma yapma ehliyeti var ama viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesi 7/2 4 grupta saymış

1)devlet başkanı

2)hükümet baskanı(basbakan)(bizde artık yok)

3)dışişleri bakanı (mevlüt çavuşoğlu)

4)gönderen devlet ile gönderilen devlet arasında antlaşma bakımından diplomatik misyon başkanları

Bu 4 ü yetki belgesine gerek kalmadan imzalayabilir.

1,2 ve 3 ü açık anlaşılır zaten ama 4. yü açıklayalım:

Küba ile Türkiye arasında antlaşma imzalanmış Türkiyenin kübada bulunan büyükelçisi A bu antlaşmayı imzalayabilir ama arjantin ile Türkiye arasında imzalanan antlaşmada Türkiye Cumhuriyetinin Küba büyükelçisinin bu antlaşmayı imzalayabilmesi için yetki belgesine ihtiyaç vardır.sadece kübayla Türkiye arasında yakılacak antlaşmada bizim diplomatik misyon başkanımız yetki belgesi göstermeksizin uluslararası antlaşmayı imzalayabilir.

Peki hiç yetki belgesi yok ama antlaşma oldu ?

O zaman da viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesi 8.maddeye göre eğer antlaşma yapıldıktan sonra icazet verilise antlaşma geçerli icazet verilmezse antlaşma geçersiz

Antlaşmanın konusu ve irade hürriyeti

Genel itibariyle devletler irade hürriyetine sahip istedikleri konuda antlaşma yapabilirler.

Viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesi

48 hata

49 hile

50 temsilcilerin ayartılması

51 korkutma

Bu 4 ü antlaşmaların irade sakatlığı sebebiyle geçersizliğinin ileri sürülebilmesini düzenler

Milletlerarası antlaşmaların hazırlanması

A) iki taraflı

Önceden diplomatik yollardan dışişleri bakanı kanalıyla hangi konuda antlaşma imzalanacaksa tarafların ya ikisi de ayrı ayrı antlaşma hazırlar ya bir kimsenin

kurduğu birlik hazırlar ya da biraraya gelerek antlaşma metnini hazırlandığı antlaşmalardır.Ondan sonra bu metnin kesinleşmesi gerekiyor.

B) çok taraflı

1) uluslararası konferansın toplanması

Bir konferansın toplanması için çağrı yapıldıktan sonra devletlerin temsilcilerinin yetki belgelerini verip bu temsilcilerin biraraya gelip antlaşmayı hazırlayıp imzalayarak sonuçlandırılması gerekiyor

2)uluslararası örgütlerin çalışması

BM uluslararası hukuk komisyonunu görevlendiriyor.Uluslararası hukuk komisyonu metni hazırlıyor sonra devletlere gönderiyor bu metin devletlerin görüşlerini bildiren bu görüşler metinde birlestirilmeye calisıliyor tekrar devletlere gönderiliyor tekrar üzerinde en son hali veriliyor.Genel kurul kararı olarak sonrasında devletlerin imzasına açılıyor.

Antlaşmaların dili

Viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesi madde 33

Birden çok dilde kaleme alınırsa hepsi aynı derecede geçerlidir.

Antlaşma metinlerinin kesinlik kazanması

Metin üzerinde başkaca oylama,değişiklik yapılamaz.

Aksine bir düzenleme yoksa mesela viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesi madde 12 de antlaşmanın bağlayıcılık kazanması konusunda düzenleme var.

Antlaşmanın bağlayıcılık kazanması demek artık aksine davranılması yoluna gidilememesi demek

Bir devlet bir antlaşmayı imzaladı yani metin kesinleşti.devletler antlaşmayı onaylamak zorunda değildir.tarafların imzalaması taraf olmayı tam sembolize etmiyor.

İmza

Devletler aksine davranmaktan kaçınmak zorundadırlar

Devletler bu antlaşmayla bağlılık hissedip ve bu antlaşmanın aksine davranamazlar.

Eğer antlaşma bağlayıcılık kazanmışsa devletler referandum imza veya paraf imza yoluna da gidebilir.

Antlaşma metninin bağlayıcılığını kazanması

İmza ile kesinleşir.

Bağlayıcılık kazanması yani devletlerin aksine davranması mümkün değildir.Antlasma hükümlerini yerine getirmek zorundadır.

Onaylama

Devletlerin iç hukukuna göre onaylanır

Uygulama

Devletlerin iç hukukuna göre onaylama yetkisini yürütme ve yasama organından birine veya ikisine birden verme yoluna gidilir.

1982 anayasası hem yasama hem yürütme organına vermiştir.

Antlaşmanın yürürlüğe girmesi

Onaylamayla antlaşma bağlayıcı hale gelir ama yürürlüğe girmez.

Yürürlüğe girebilmesi için belli bir sayıya ulaşması gerekir.Belli bir sayıya ulaşmadıysa o antlaşma yürürlüğe girmez.

Bir tarih öngörülmüşse o tarihte yürürlüğe girer.

Türk hukuk sisteminde antlaşma yapılması ve onaylanması

Onaylama her devletin ulusal hukukuna bırakılmıştır.Yani uluslararası hukuka onaylamanın hangi makam tarafından yapılacağı veya nasıl yapılacağıyla ilgili düzenleme yoktur.Bu nedenle her devletin kendi sistemini kendi oluşturması gerekir.Türk hukukunda buna ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

1924 öncesi

1876

Uluslararası antlaşma yapma,imzalama,onaylama yetkisi padişahta

1908-1909 değişiklikleri

Uluslararası antlaşma yapma yetkisi yine padişahta ama toprak kaybı,borçlanma gibi konularda uluslararası antlaşma yapılacak olursa meclis-i umumiye onaylar.

1921 anayasası

Tam bir anayasa olup olmadığı tartışmalı çünkü 1876 anayasası kaldırılmadan yürürlüğe girmiş ama egemenlik kayıtsız şartsız milletindir gibi çok önemli düzenleme yapılmıştır.

7.madde antlaşma imzalama ve onaylama yetkisi TBMM'dedir.

1924 anayasası

26.madde antlaşma yapma ve onaylama yetkisi TBMM'de uygulamada Bakanlar Kuruluna da birtakım yetkiler verilmesi yoluna gidilmiştir.

1945 te özde bir değişim yok Türkçeleştirme hareketi var.

1982 anayasası 153.madde anayasa mahkemesi kararları yasama,yürütme,yargı idare makamlarını,gerçek ve tüzel kişileri bağlar.Bu maddeyi genel mahkeme tanımıyorum diyor.siz normların hiyerarşi sıralamasına uymazsanız sizin kararlarınız da yeri gelir belirli bir mercii veya makam tarafından tanınmama yoluna gidilir.

24 anayasası da herhangi bir uluslararası antlaşmanın TBMM'nin onayı alınmadan yürürlüğe konulması mümkün olmamasına rağmen bu konuda da anayasaya aykırı olarak görülmüş onaylamayı uygun bulma kanunu çıkarılmadan uluslararası antlaşma yapma yoluna gidilmiştir.

1961 ve 1982 anayasaları

A)Onaylamayı uygun bulma kanunu

(1961 anayasasında 65/1 ve 97.madde 1982 anayasasında 90/1 ve 104.madde hükümleri)

1)uluslararası antlaşmada TBMM tarafından onaylamayı uygun bulma kanunu çıkarılır

2)onaylama yetkisi bazı devletlerde tamamen yasama organına bazı devletlerde de tamamen yürütmeye bırakilır(bizde yürütmeye bırakılır)

3)sonra 97.madde gereği bu uluslararası antlaşmanın onaylamayı uygun bulma kanunu CB'na gelir.15 gün içinde ya Resmi Gazetede yayımlanıp onaylanır ya da tekrar görüşülmek üzere meclise iade edilir.

B) onaylamayı uygun bulma kanununun istisnaları

(1961 anayasası 65/3 ve 1982 anayasası 90/2-3)

1)ekonomik,ticari,teknik ilişkileri düzenleyen süresi 1 yılı aşmayan devlet maliyesi bakımından bir yükleme getirmeyen Turkiyenin yabancı ülkelerdeki ahval-i sahsiyeyi(şahsi haklar ve mülkiyet haklari) ihlal etmeyen ve Türk kanunlarında değişiklik yapmayan antlaşma açısından Bakanlar kurulu karari(günümüzde CB)yla bu antlaşmanın yürürlüğe konulması

2)90/3: Daha önce yapılan bir uluslararası antlaşmaya dayanan geri antlasmalar(uygulama antlaşmalar)

Bir uluslararası antlaşmanın verdiği yetki çerçevesinde akdedilen uluslararası antlaşmalar uygulama antlaşmalardır.Bu antlaşma günümüzde CB kararıyla (önceden bakanlar kurulu karari) yürürlüğe girer.

Hocanın görüşü:1961 anayasası bireyi ön plana çıkarmış 1982 bireyi geri plana atmış ve bireyin hakları ihlal edilip kısıtlandirılmiştır.

Uluslararası hukukta uluslararası antlaşma akletme yetkisini gösteren belgeye yetki belgesi denir.Bazı kişiler viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesi 7/2 göre yetki belgesine ihtiyaç olmadan uluslararası antlaşma yapabilirler(CB,Dışişleri bakanı,2017 öncesi için bir de basbakan)

Onaylamayı uygun bulma kanunu gerektiren antlaşmalar

61 anayasası 65/1 ve 82 anayasası 90/1 gereği

2017 öncesi ve 1961 anayasası

Dışişleri bakanı kanun tasarısı şeklinde onaylamayı uygun bulma kanunu tasarısını getiriyordu.meclis başkanına veriyordu.komisyondan geçip genel kurulda kabul edilip ve CB tarafından imzalanıp Resmi Gazetede yayımlandığı anda uluslararası antlaşma iç hukuk açısından geçerlilik kazanıyordu

2017 sonrası

Tasarı kaldırıldı çünkü bakanlar kurulu kaldırıldı.Kanunlar TBMM'ye sadece kanun teklifi olarak gelebilir.Kanun teklifi meclis başkanına sunulur komisyondan geçer genel kurula gelir en son CB onaylar ve Resmî Gazetede yayımlanır ve süreci tamamlar.

Onaylamayı uygun bulma kanunu gerektirmeyen antlaşmalar

90/2: ekonomik,ticari,teknik ilişkileri düzenleyen süresi 1 yılı aşmayan devlet maliyesi bakımından bir yükleme getirmeyen kişisel statü ve Turkiyenin yabancı ülkelerdeki mülkiyet haklarına dokunmayan ve Türk kanunlarında değişiklik yapmayan antlaşma CB tarafından yayımlanır.

90/3:Daha önce yapılmış bir antlaşmaya dayanarak uygulanan antlaşma ve kanunların verdiği yetki çerçevesinde ekonomik,ticari,teknolojik,idari antlaşmaların CBK ile yürürlüğe konulabileceği belirtildi. 244 sayılı kanun bu anayasanın 90/2-3 maddelerine aykırı olması sebebiyle anayasa mahkemesi bu 244 sayılı kanunu iptal etti.

Uluslararası antlaşmalar için gerek 90/2 gerekse 90/3 için antlaşmaların hepsinin Resmi Gazetede yayımlanmak zorunda değil 90/son fıkra hangilerinin resmi gazete yayımlanacağı noktasında da yetki tanınmış(takdir yetkisi)

Türk İç hukuku bakımından yürürlüğe girdi bu uluslararası antlaşma zaman zaman bireyler açısından doğrudan haklar da doğurabilir.Uluslararası hukuk bakımından yürürlüğe girmeyen bu antlaşmalar uluslararası hukuk bakımından yürürlüğe girebilmesi için 2 taraflı antlaşmaysa onay belgesinin teati edilmesi(değiştirilmesi) gerekir.Eğer çok taraflı bir antlaşmaysa o zaman da depo edilmesi gerekir.Uluslararası örgütlerde mesela BM antlaşması için depo etme görevi ABD 'ye verildi o zaman için uluslararası deniz hukuku sözleşmesi için BM genel sekreterliğine verildi.Antlasmanin onay verilmesinde nereye öngörülmüşse oraya verilmesi gerekiyor.

Çekince(itirazi kayıt)

Uluslararası antlaşmalarda bazı hükümlerin kabul edilmeme ihtiyacı bulunmaktadır.Bunu bertaraf etmek için çekince denilen bir kuruma devredilmiştir.

Viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesi madde 2/d:nasıl kaleme alınırsa alınsın veya nasıl isimlendirilirse isimlendirilsin devletlerin bir antlaşmayı imzalarken,onaylarken,kabul ederken,tasvip ederken veya antlaşmaya katılırken bazı antlaşma hükümlerinin hukuku etkisini kendisi bakımından ihraç etmesi veya değiştirmesi için yaptığı tek taraflı bir beyan demektir.

Eşitlik ilkesi bozuluyor ama övür yandan da çekince ileri sürülmesine imkan sağlamak suretiyle bir hükmün bir fıkrasını uygulamamak suretiyle antlaşmanın taraf sayısında da meydana gelebilecek durumlar tanım dışında çekinceyle ilgili maddeler 19-23. Maddeler arasında belirtilmiştir.

Çekincenin ileri sürülmesi (Viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesi madde 19)

Yani bir antlaşma yapıldı uygulamaya girdi uygulanırken o antlaşmaya çekince ileri sürmek mümkün değildir.

Çekincemin ileri sürülebileceği zamanı 19.madde 3 aşamayla sınırlandırmıştır:

1)imza

2) onay

3)katılma

Sadece bu üç durumda çekince ileri sürülebilir.

Katılma dediğimizde mesela bir uluslararası antlaşma yapıldı A devleti bu antlaşmayı imzalamaya taraf olmadı.Antlasma 20 Ekim 2015 te imzalandı

onaylandı yürürlüğe girdi.A devleti bu antlaşmaya 20 kasım 2019'da katıldı(eğer antlaşma katılmaya aciksa) A devleti bu antlaşmaya katıldığı anda çekince ileri sürebilir.

Türkiye Cumhuriyeti BM de iki sözleşme olarak kabul edilen Medenî ve Siyasal haklar sözleşmesiyle,ekonomik kültürel haklar sözleşmesi ikisi de 1966 da aynı anda kabul edildi.

Türkiye bu antlaşmaya 2003 te katılmış.2003 ten sonra Türkiye için hüküm ve sonuçlarını doğurur.Katilirken devletler çekince ileri sürebilir.Medeni ve Siyasal haklar sözleşmesinin 27.maddesine çekince ileri sürdü (dinsel etnik azınlık kavramı) biz bunu kabul etmiyoruz bizdeki tek azınlık kavramı lisandaki dinsel azınlık kavramıdır diyip çekince ileri sürdüler.

Türkiye 2003 te bu antlaşmaya katıldı 2019 da bu antlaşmaya çekince ileri süremez.(Sadece katıldığı anda ileri sürebilir)

Antlaşma yürürlüğe girdikten sonra tarafların çekince ileri sürmesi mümkün değildir.

Peki bütün antlasmalara çekince ileri sürülebilir mi?

Hayır.

19.maddeye göre çekincenin ileri sürülmesinin yasaklanmaması gerekiyor. (antlasmalarin tümü icin de yasaklanabilir,sınırlı sayıdaki maddeler için de çekince ileri sürülmesi yasaklanabilir)

Çekince ileri süren devlet çekincesini istediği zaman geri alabilir.

Bir devlet çekince ileri sürüyorsa diğer devletlerin bunu kabul etme yükümlülüğü yoktur.onlar 3 değişik beyanda bulunabilir:

1)kabul

2)red

3)antlaşmanın tamamen reddi

A devleti çekince ileri sürsün

B devleti onu kabul etsin

C devleti reddetsin

D devleti de antlaşmayı reddetsin

Burada 4 durum ortaya çıkar

A-B arasında: antlaşma çekinceli olarak uygulanır (%50 olarak değil de %30 olarak uygulanir)

A-C arasında:çekince hükümleri hiç uygulanmaz ama diğer hükümler uygulanır.

A-D arasında: antlaşma hiç yoktur.hicbir hükmü uygulanmaz

BCD devletlerinin birbirleri arasında:ilk yapıldığı haliyle antlaşma uygulanır %50 ındirim öngörülen antlaşma hükümleri de uygulanır.

Devletler hukukunun buyruk kuralları (ius cogens)

İç hukukta bazı düzenlemeler vardır ki ona aykırı sözleşme yapamazsınız.Uluslararası hukukta ius cogens kuralları dediğimiz viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesi madde 53te düzenlenen hükümler uluslararası hukukun buyruk kurallarına aykırı antlasma yapılamaz.acıkça düzenleme getirmistir.yani uluslararası hukukun buyruk kurallarına aykırı davranamazsın diye ama 53.madde bunların neler oldugunu söylemiyor.

53.madde uluslararası toplumun aksine davranmaya izin vermeyen kurallar diyor.Bugün gelinen noktada uluslararası hukukun aksine davranmaya izin vermeyen normlar devletlerarası kuvvet kullanma yasağına aykırı olanlar(köle ticareti, çevrenin kirletilmesi,insan haklarında yaşama hakkını ihlal ve işkence yasağı) ius cogens kurallar olarak kabul edilir.

A ve B 20 Ekim 2015 te uluslararası antlaşma imzalasınlar ve bu anlaşma süresi 5 yıllık olsun. 53. maddeye göre(ius cogens) aykırı değil.

29 ekim 2018 de yeni ortaya çıkan bir ius cogens kural bu yapılan antlaşmaya aykırı olursa?

Bu antlaşma 2020 ye kadar uygulanmaya devam mı edecek?(hayır)

Yapıldığı tarihten itibaren mi geçersiz sayılacak?(hayır)

İus cogensin ortaya çıktığı tarihten itibaren mi geçersiz sayılacak?(evet)

Antlaşmaların 3.kişilere etkisi

Eğer sınır antlaşmaları veya montrö gibi boğazlardan geçişi, panama gibi kanallardan gecişi düzenleyen antlaşmalar "objektif statü yaratan antlaşmalar"dır.objektif statü yaratan antlaşmalar bir antlaşmada devletler taraf olmasa bile o antlaşmaya taraf olmayan bütün devletleri de bağlayan antlaşmadır.

Ama bazı antlaşmalar vardır ki sadece tarafları bağlar.

Viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesi madde 34 te ne hak ne de yükümlülük getirir diyor taraf olmayanlar için yani sadece antlaşmaya taraf olan devletleri bağlar diyor.

34. Maddenin istisnaları da 35 ve 36.Maddeler

35. Madde yükümlülüklerle ilgili: A ile B arasında yapılan antlaşmayla C devletine birtakım yükümlülükler getirirse C devleti bu yükümlülüğü açıkça kabul etmediği sürece o yükümlülukle geçerli değildir.

36.madde haklarla ilgili:bu hakları reddettiğini açıkça bildirmezse o hakla geçerli değildir.

Dikkat edin 35.maddede açıkça kabul etme kelimesi var.36. Maddede reddettiğini açıkça bildirme kelimesi var.

Uygulama

A ile B 2019 ocakta antlaşma imzalasın

A ile C de 10 ekim 2019 da antlaşma imzalasın.

A devleti B devletine tanıdığı haklardan daha fazlasını C devletine tanıyor.B devleti A devletinin C ile yaptığı antlaşma hükümlerini kendisine de uygulanmasını talep edebilir mi?

Kural olarak edemez.Ama bu imzalanan antlaşmaya "en çok gözetilen ulus kaydı"konulursa bu durumda en fazla ayrıcalık tanınan devlete de o antlaşmanın hükümleri uygulanır.

Peki C devleti daha önceki antlaşmanın hükümlerini daha avantajlı olduğu kendisi açısından ve bu nedenle haklı yararlanmayı talep edebilir mi ?

Edemez. "En çok gözetilen ulus kaydı" sonraki tarihli antlaşmalar içindir. Çünkü antlaşmaların açıklığı prensip gereğince "tescil" diye bir kurum var.uluslararası antlaşmalarda 1.dünya savaşından sonra gizli antlaşmaların yasaklanması için tescil edilmiş.Günümuzde BM genel sekreterliği tarafından tutulan bir sicile tescil ettirir.Isteyen devlet o antlaşmayı görebilir.O nedenle C devleti A ile B arasında yapılan antlaşmaya önceden baksaydı o nedenle antlaşmalarda haklardan faydalanmayı talep edemez.

Antlaşmaların yorumu

Yorum:açık olmayan,anlaşılmayan,muğlak olan ifadeleri açıklığa kavuşturma

Yorumu yapacak organlar 3 e ayrilir:

Diplomatik organlar

Ulusal organlar

Uluslararası organlar

Viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesi madde 31:uluslararası antlaşmaların yorumlanmasında olağan antlaşmalarına bakılması gerekir.Eger olağan antlaşmalarda bir sonuç çıkmıyorsa o zaman yardımcı olarak antlaşmaların tutanaklarına,belgelerine,yapıldığı sıradaki şartlarına ve yardımcı araçlara bakılabilmesine imkan tanımıştır.

Peki birden fazla antlaşma aynı anda yürürlülükteyse?

Genel itibariyle normlar çatışmasında aynı devletlerarası imzalanmışsa lex specialis derogat legi generali (özel kanun genel kanun) veya lex posterior derogat legi priori kuralı (sonraki kanun önceki kanun) çerçevesinde antlaşmanın imzalanması gerekir.

Antlaşmalara uyma(pacta sund servanda/ahde vefa)

Viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesi madde 26:antlaşma uygulanmak için yapılır.yani bir uluslararası antlaşma yapılmış yürürlüğe konulmuşsa taraflar o antlaşma hükümlerine uymak yükümlülüğü altında bulunur.Antlasma hükümlerini iyiniyetle yerine getirme yükümlülüğü altında bulunur.

Antlaşmaların tescili

Hukukta açıklığı sağlamak için getirilen bir kurum

Osmanlıyı parçalamak için birçok gizli antlaşma yapılmıştır.

1914 te wilson 14 tane uluslararası sistemde uygulanacak ilke üzerinde durmuş.

Bunlardan biri de tescil

Gizli antlaşmalar yapılmazsa savaşlar önlenir bu sayede uluslararası toplumlarda barış hakim olur.Bu amaçla milletler cemiyeti misakı 18. Madde:bir uluslararası antlaşma yapan üye devletlerin cemiyet-i akva(milletler cemiyeti) genel sekreterliğine o antlaşmayı tescil ettirmesi gerektiğini tescil ettirilmeyen uluslararası antlaşmaların geçersiz olacağını düzenlemiştir.

Uygulama

Tescil ettirilmeyen antlaşmaların uluslararası sürekli adalet divanı ve cemiyet organları önünde ileri sürmeyip kabul edildiği görülmüştür.

Milletler cemiyeti sona erdiğinde(1939) BM antlaşması madde 102: tescille ilgili uygulamayla hüküm arasında aykırılığı ortadan kaldırmak için düzenleme getirilmiştir.Tescil ettirilmeyen antlasmalar organlar önünde ileri sürülemez.Bugünkü uygulamada uluslararası antlaşmalarda BM genel sekreterliği tarafından tutulan sicile tescil ettirilmeli.Tescil ettirilmeyenlerin uygulanmaması yoluna gidilmiştir.

Antlaşmaların sona ermesi

A)tek tarafın iradesiyle

1)vazgeçme:Bir devlet antlaşma hükümlerinin uygulanmasından hakları söz konusuysa bu kurum vazgeçme olarak adlandırılır.O haklarından tek taraflı iradesiyle haklarını kullanması

2)fesih:eğer antlaşmada taraflara belirli bir süreyle veya bazı durumların ortaya çıkmasıyla yetki tanınmışsa feshedilir.

B) Tarafların ortak iradesiyle sona erme

1) yeni bir antlaşmayla eski antlaşmanın yürürlülükten kaldırılması

2) hiç yeni antlaşma olmaz. Eski antlaşmaya bağlanma iradesine ortak kararla son vermek suretiyle o antlaşmanın geçerliliğini mümkün kılar.

C) bazı durumların ortaya çıkması

1) Rebus Sic Stantibus

Antlaşmaların yapıldığı sıradaki şartlarla uygulanması sırasındaki şartların önemli ölçüde değişmiş olması

Lozan Boğazlar sözleşmesi yerine Montö boğazlar sözleşmesi imzalanması. Lozan Boğazlar sözleşmesinde Türkiye Cumhuriyeti devleti yetkilerinin önemli bir kısmından vazgeçmiş.Lozan ile boğazlarda askersizlestirilmiş, bir komisyon kurulmuş yani boğazlar neredeyse Türk egemenliği altından çıkmıştı.Atatürk diğer devletlere 6 devlete bir memorandum(uyarı yazısı) gönderip diyor ki: Bugün dünya 1923 teki şartlarla aynı değil,önemli ölçüde değişti.Türkiye Cumhuriyeti devletinin bu bölgede egemenliğini icra etmesi mümkün olmazsa kesinlikle Rusyanın da karadenizde yer alan diğer devletler de güvenliği tehlikeye girer.O nedenle yeni bir uluslararası antlaşma yapılması suretiyle boğazlardan geçişi düzenleyelim diyor.

Böylece Rebus Sic Stantibus ilkesine başvurulup şartlardaki köklü değişikliklerle Lozan Boğazlar sözleşmesi yerine Montrö boğazlar sözleşmesi yapılması yoluna gidiliyor.

2)Diplomasi veya konsolosluk ilişkilerinin kesilmesi

İki devlet arasında eğer bir uluslararası antlaşmanın uygulanması diploması ve konsolosluk ilişkilerinin kurulmasına bağlıysa o antlaşmalar sona sona erer.Ama diplomasi ve konsolosluk ilişkileri olmadan da antlaşma devam ettirilip uygulanabiliyorsa o antlaşma devam eder.

3)savaşın varlığı

Savaş bütün antlaşmaları sona erdirmez.

Siyasî antlaşmaları devam ettirir kural olarak.

Bazı antlaşmalar savaşla yürürlüğe girer:

İnsancıl hukuk denilen durumlar var savaş sırasında yaralılara, hastalara nasıl davranılacağı, okullara saldırılmaması vs. 1949 Cenevre sözleşmesi olarak kabul edilmiştir.)

Uluslararası teamül hukuku(uluslararası örf adet)

Milletlerarası adalet divanı statüsü madde 38:divanın önüne bir uyuşmazlık geldiğinde bu uyuşmazlığın nasıl çözümleneceğiyle ilgili 1.fıkra hükmünde 3 asli kaynak 1 tane yardımcı kaynak düzenlenmiştir

38/1-a:uluslararası antlasmalarla ilgili düzenlemeler

38/1-b:uluslararası teamül hukuku: yazısız hukuk kodifikasyonla yazılı hale getirilmiş ama günümüzde yazısız hukuk kurallarının uygulandığı yerler de var ingiltere gibi(case metod)

Örf adet hukuku(teamül hukuku/geleneksel hukuk)

Daha önce halkın büyük çoğunluğu tarafından benimsenip uyulması gerektiği hususunda genel bir kanaat oluşturan ve devlet desteğiyle desteklenen davranış kurallarıdır.

İç hukukta örf ve adetin 3 unsuru var:

Maddi unsur

Manevi(psikolojik) unsur

Hukukilik(yaptırım)unsuru

Maddi unsur

Bir hareket tarzı yapıldığında o hareket tarzına o fiile karşı Bir devlet şeklinin belirlenmesi toplumda süreklilik arz etmesi gerekir.

Kadimden beri uygulanan hukuk kuralı olması gerekir.

Mecellede kadimin tanımı: Kadim odur ki bugün yaşayan insanların hiçbiri o kuralın ne zaman ortaya çıktığını bilmemesi.Ancak uluslararası hukukta o kadar eskiye gidemeyiz.Çünku iç hukuk kurallarının 5000-10.000 yıl önce çıktığını söyleyebiliriz en azından resim,belgelerden ama uluslararası hukukta 1648 vestfalya ile ortaya çıkan ve yeni bir hukuk dalı

İç hukuk kuralları geniş bir zamanda oluşmadığı için 1973 te münhasır ekonomik bölge diye yeni bir kavram bırakılmış ve bu uluslararası örf adet kuralı olduğu ileri sürülmüş.9-10 yılda uluslararası bir genel örf adet kuralı oluşabilir ama iç hukukta binlerce yılda oluşur.Genel örf ve adetin süreklilik olması ve yeknesak (birbirine uygun) olmasını ifade eder.

Manevi unsur(psikolojik unsur)

O kurala uyulması hususunda toplumda genel bir inancın oluşmasına denir. (opinio iuris sive necessitatis)

Devlet desteği (müeyyide/yaptırım)

Toplumun benimsemesinin yanında kuralın yargı organları tarafından da uygulanması gerekiyor. Medeni kanun madde 1 kanun yoksa örf adete bakılıp hakimin uygulaması

Milletlerarası teamül hukuku

Temaül hukukunun hukuki dayanağı

1) iradeciler

Hem sarih(açık) hem de zımni(örtülü) irade olabilmelidir.

Bir teamülün evrensel hale gelebilmesi için bütün devletlerin bu iradeye iştirak etmesi gerekir. Yani bir örf ve adet hukuku sadece oluşumuna katılan devletler

açısından bağlayıcılık arz eder; sonradan ortaya çıkan veya sonradan katılmak isteyen devletlerarası bağlayıcılığı yoktur.

Uluslararası adalet divanı da zaman zaman bölgesel örf adet konusunda iradelerin görüşünün benimsenmesi yoluna gidilmiştir.

2) objektivistler

Hans Kelsen Saf hukuk teorisi

İrade hukuk dışı bir olay o nedenle irade dışında objektif esaslarda örf adetin dayanağını bulması gerekir. O nedenle o pacta sund servanda da görüyor.

George scelle gibi yazarların toplumsal ihtiyaçların bir sonucu olarak örf adetin de uluslararası toplumların ihtiyacı için ortaya çıktığı görüşü

Uluslararası teamülün unsurları

Uluslararası toplumlarda üstün bir yasa koyucu ve yürütme organının bulunmadığını, zorunlu bir yargı sisteminin bulunmadığından bahsetmiştik. Bundan dolayı genel örf adette 3 unsur varken uluslararası örf adette 2 unsur:

-maddi unsur

Uluslararası toplumlarda bir kuralın ortaya çıkabilmesi için devletin aynı durumlarda aynı davranış kalıplarını benimsemesi gerekir. Bu tekrarlanan davranış kalıpları uluslararası örf adetin maddi unsurudur.

İç hukuktaki süre burada geçerli değildir iç hukukta insan ömrünü aşabilecek bir zaman dilimi mümkün değildir.

Uluslararası adalet divanı 10-15 yıl önce ortaya çıksa bile yeknesak ve birbirleriyle uyumlu sürekli maddi unsurun oluşmasının yeterli olduğunu kararlarında belirtmiştir.

-Manevi Unsur(Opinio Juris Sive Necessitatis)

O kurala uyma konusunda kendilerini zorunlu hissetmeleri değil sadece davranış kalıbının uluslararası toplumlarda benimsenmesinin uyulması noktasında bir zorunluluk getirmiştir.

Genel Hukuk İlkeleri

Uluslararası adalet divanı statüsü 38/1-c

Medeni milletlerce benimsenmiş hukukun genel ilkeleri yani uygar uluslar tarafından bütün uygar ulusların burada da uygar uluslar kavramı önem arz

etmektedir. Mesela Afrika'da kabile hukukunu uygulayan veya Arap ülkelerinde hala bu kabile hukukunu uygulayan bir topluluk uygar milletler toplumuna layık değildir. Ama genel olarak dünyadaki evrensel normlar dediğimiz mesela insanların eşitliği Hint toplumlarında kast sistemi var. En altta yer alan kasttan diğerine geçilemiyor vs.

TMK madde 1: Kanunda hüküm yoksa örf adet o da yoksa hakim hukuk yaratıyor. Uluslararası hukukta hakimin böyle bir seçeneği yok o yetki verilmemiş o zaman hakim ne yapacak?

''Sine qua nom'' dediğimiz olmazsa olmaz kurallar çerçevesinde uyuşmazlığı reddetmesi bu çok yanlış olur. Ben uygulanacak kural bulamadım o nedenle senin davanı çözemiyorum bu yola gidilmemesi için ikame edilen kaynak olarak genel hukuk ilkelerine yer verilmesi gerekmektedir.

Genel Hukuk İlkelerinin Niteliği

Divan tam olarak genel hukuk ilkelerinin niteliğini belirtmemiş o nedenle genel hukuk ilkelerini biz ikame edilen kaynak diyoruz.

Genel Hukuk İlkelerinin İçeriği

CH. Rousseau'nun Sınıflandırması

1) Milli Hukuk ile Devletler Hukukunun Ortak Genel İlkeleri
   a) Sözleşme yükümlülükleri ile ilgili ilkeler
   b) Cezai yükümlülükleri ile ilgili ilkeler
   c) Usule ilişkin ilkeler
2) Devletler Hukukuna Özgü Genel Hukuk İlkeleri
   a) Devletler hukukunun yeri ile ilgili ilkeler
   b) Devlet yetkililerinin kullanımı ile ilgili ilkeler
   c) Milletlerarası sorumluluk ile ilgili ilkeler
   d) Deniz Savaşı ile ilgili ilkeler

W. Freidman'ın Sınıflandırması

a) yaklaşım ve yorum yöntemine ilişkin genel hukuk ilkeleri

b) asgari adalet ölçülerine ve usule ilişkin ilkeler

c) genel bir biçimde benimsenen kimi maddi hukuk genel ilkeleri

Devletler Hukuku Yardımcı Kaynakları

Asıl kaynaklarla yardımcı kaynaklar arasında ne fark var?

Asıl kaynaklar bir uyuşmazlığa doğrudan doğruya uygulanır; yardımcı kaynaklar uygulanmaz. Yardımcı kaynakların dayandığı ulusal mahkeme uluslararası mahkemelerde karar veremez. Yani uyuşmazlığın çözümünde etkin olmayan kaynaktır. Asıl kaynağın bulunmasına kaynaklık eden, kaynağın yorumlanmasına hizmet eden ama bir uyuşmazlıkta uygulanması mümkün değildir. Biz buna ‘’destek norm’’ diyoruz (temel norm değil destek norm)

Yardımcı kaynaklar iki tanedir

Yargısal Kararlar(içtihat)

Doktrin

Hak ve Nisfet(Ex AEQUO ET BONO)

Milletlerarası adalet divanı statüsü madde 38/2: Taraflar eğer mutabık iseler uluslararası adalet divanı hakkaniyet ve nisfete göre karar verebilir. Taraflar asıl kaynakları bir tarafa itip yani uluslararası antlaşma, uluslararası örf adet, hukukun genel ilkelerinde düzenlenmiş olmasına rağmen onların uygulanmasını bertaraf ederek adaletin gereği neyse onun uygulanmasını mahkemeden isteyebilirler.

Hakça ilkeler hakkaniyet ve nisfet kavramlarından farklı. Hakça ilkeler dediğimiz bugün mahkemelerin uyguladığı uluslararası adalet divanının uyguladığı onlar hukukun genel ilkelerinde var onlar hakkaniyet ve nisfet değildir.